

Sygn. akt I PK 345/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

SSA Jolanta Hawryszko

w sprawie z powództwa M. W.

przeciwko Starostwu Powiatowemu w [...]

o przywrócenie do pracy, wynagrodzenie za pracę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w [...]

z dnia 21 maja 2015 r., sygn. akt IV Pa .../15,

1) oddala skargę kasacyjną,

**2) zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1020 (jeden
tysiąc dwadzieścia) złotych tytułem kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powódka M.W. w pozwie skierowanym przeciwko Starostwu Powiatowemu w [...] domagała się ostatecznie przywrócenia jej do pracy na poprzednim stanowisku w związku z niezgodnym z prawem wypowiedzeniem zmieniającym warunki pracy i płacy, dokonany przez pozwanego w dniu 16 kwietnia 2013 r. oraz o zasądzenia na jej rzecz od pozwanego kwoty 30.625,84 zł tytułem wynagrodzenia za cały okres wykonywania pracy na innych warunkach pracy niż wynikające z umowy o pracę. Jednocześnie, powódka wniosła o przywrócenie terminu do złożenia odwołania, podnosząc, że o tym, iż pismo z dnia 16 kwietnia 2013 r. stanowiło w istocie wypowiedzenie zmieniające, dowiedziała się z treści uzasadnienia postanowienia wydanego przez Sąd Okręgowy w [...] w dniu 5 marca 2014 r. w sprawie IV Pz .../14.

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w M.W. wyrokiem z dnia 31 grudnia 2014 r. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 7.356,00 zł oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Ponadto, zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.160,00 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w M.W. kwotę 355,90 zł tytułem zwrotu części opłaty sądowej, od uiszczenia której powódka była zwolniona, a wyrokowi w punkcie 1. nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 3.180,00 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka jest zatrudniona w Starostwie Powiatowym w [...] od dnia 1 stycznia 1999 r. Od października 2007 r. świadczyła pracę na stanowisku naczelnika Wydziału [...]. W dniu 11 kwietnia 2011 r. pozwany poinformował powódkę o reorganizacji struktury Starostwa i wynikającej z niej likwidacji wyżej wymienionego stanowiska naczelnika wydziału.

W Sądzie Rejonowym w M.W., w sprawie o sygnaturze akt IV P .../11, toczyło się postępowanie z powództwa M. W. przeciwko Starostwu Powiatowemu w [...] o przywrócenie poprzednich warunków pracy i płacy, które zostało zakończone wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2012 r. przywracającym powódkę do pracy w pozwanym na dotychczasowych warunkach pracy i płacy w nowo powstałym Wydziale [...], utworzonym z części kompetencji należących do zlikwidowanego Wydziału [...]. Na skutek apelacji wniesionej od tego wyroku przez pozwanego Sąd

Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 9 sierpnia 2012 r. zmienił orzeczenie Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że przywrócenie powódki do pracy następowało na poprzednich warunkach pracy i płacy. W związku z treścią tego orzeczenia, pozwany w piśmie z dnia 10 sierpnia 2012 r. poinformował powódkę, że przywraca ją do pracy na poprzednich warunkach płacy. Jednocześnie stwierdził, iż przywrócenie powódce poprzednich warunków pracy, tj. stanowiska naczelnika Wydziału [...] jest utrudnione, bowiem obowiązujący Regulamin Organizacyjny, wprowadzony uchwałą Rady Powiatu w [...] w dniu 30 marca 2011 r., nie przewiduje tego stanowiska. Dlatego też, pracodawca powierzył powódce, na podstawie art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych, na okres 1 miesiąca, wykonywanie innej pracy niż określona w umowie o pracę, tj. czynności w Wydziale [...], a w dniu 7 września 2012 r. przedłużył powierzenie tych czynności do dnia 7 listopada 2012 r. Następnie w dniu 18 października 2012 r. powódka otrzymała kolejne pismo pozwanego, zgodnie z którym, na podstawie art. 23 ustawy o pracownikach samorządowych, w związku z reorganizacją Starostwa Powiatowego w [...], dokonaną uchwałą Rady Powiatu w [...] z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Starostwa Powiatowego w [...], powodującą m.in. likwidację Wydziału [...], w którym funkcję naczelnika pełniła powódka, przeniesiono ją na stanowisko inspektora w Wydziale [...] z zachowaniem przez okres 6 miesięcy dotychczasowego wynagrodzenia.

Sąd Rejonowy w M.W. postanowieniem z dnia 31 stycznia 2013 r., wydanym w sprawie IV Po .../13, wyznaczył Staroście P. termin 2 miesięcy na wykonanie wyroku wydanego w sprawie IV P .../11, pod rygorem ukarania karą grzywny. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd stwierdził, iż wykonanie wyroku winno polegać chociażby na czasowym powierzeniu powódce stanowiska naczelnika do czasu zakończenia ewentualnej procedury konkursowej związanej z jego obsadzeniem.

W dniu 1 marca 2013 r. w Biuletynie Informacji Publicznej zamieszczono ogłoszenie o konkursie na stanowisko naczelnika Wydziału [...]. Powódka od dnia 4 marca 2013 r. przebywała zaś na urlopie wypoczynkowym, a następnie na zwolnieniu lekarskim. W związku z treścią postanowienia, wydanego w opisaney wcześniej sprawie egzekucyjnej, pozwany podjął decyzję o powierzeniu powódce stanowiska p.o. naczelnika Wydziału [...]. Pismo w tym przedmiocie, z dnia 22

marca 2013 r., w związku z nieobecnością powódki w pracy, przesłano drogą pocztową. Pismo powróciło do pracodawcy po dwukrotnym awizowaniu. Informację o powierzeniu obowiązków naczelnika próbowano również doręczyć powódce bezpośrednio, wysyłając do miejsca jej zamieszkania kierowcę zatrudnionego w Starostwie, jednakże w ten sposób nie udało się doręczyć przesyłki.

W dniu 8 kwietnia 2013 r. powódka wniosła w zainicjowanej wcześniej sprawie egzekucyjnej o nałożenie na Starostę grzywny w wysokości 7.000,00 zł z powodu niewykonania postanowienia Sądu z dnia 31 stycznia 2013 r., a w dniu 12 kwietnia 2013 r. stawiała się do pracy. Wówczas Starosta poinformował powódkę o powierzeniu jej obowiązków p.o. naczelnika Wydziału [...]. Powódka tego samego dnia zapoznała się z bieżącymi zadaniami wydziału, a w kolejnym dniu roboczym, tj. 15 kwietnia 2013 r. kontynuowała wykonywanie czynności z zakresu działania wydziału. W dniu 16 kwietnia 2013 r. zakończono procedurę naboru na stanowisko naczelnika Wydziału [...], powierzając to stanowisko P. J. Powódka nie zgłosiła udziału w konkursie. Po zakończeniu naboru, tego samego dnia, pracodawca wręczył powódce pismo, w którym oświadczył, iż cofa powierzenie jej obowiązków p.o. naczelnika Wydziału [...]. Pismo zawierało nadto informację, że w związku z tym cofnięciem powódka ma podjąć wykonywanie swoich dotychczasowych obowiązków na stanowisku inspektora w Wydziale [...]. Powódka pismem z dnia 22 kwietnia 2013 r. zwróciła się do pracodawcy z prośbą o pisemne pouczenie o możliwości i sposobie zaskarżenia decyzji z dnia 16 kwietnia 2013 r. W odpowiedzi na to pismo Starosta poinformował powódkę, że cofnięcie powierzenia jej obowiązków nie stanowiło zmiany warunków pracy, a samo powierzenie było poleceniem przełożonego, zgodnym z pkt III zakresu jej obowiązków.

Sąd Rejonowy w M.W. postanowieniem z dnia 22 listopada 2013 r., wydanym w sprawie IV Po .../13, oddalił wniosek powódki o nałożenie na Starostę kary grzywny i stwierdził ukończenie postępowania egzekucyjnego. Sąd Okręgowy w [...] postanowieniem z dnia 5 marca 2014 r. oddalił zaś zażalenie powódki wniesione na postanowienie z dnia 22 listopada 2013 r. Odpis postanowienia Sądu Okręgowego z uzasadnieniem pełnomocnik powódki otrzymał w dniu 1 kwietnia 2014 r.

Wynagrodzenie zasadnicze powódki w okresie pełnienia obowiązków

naczelnika Wydziału [...] wynosiło 5.204,50 zł, natomiast od dnia cofnięcia powierzenia jej wymienionych obowiązków, wynagrodzenie zmniejszeniu do kwoty 3.000,00 zł. Od dnia 1 czerwca 2014 r. powódka otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 3.180,00 zł.

Uwzględniając przedstawione wyżej ustalenia faktyczne, Sąd Rejonowy zważył, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie, ale tylko częściowo.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do wniosku powódki o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania, Sąd pierwszej instancji uznał, że nie było ono możliwe bez rozważenia charakteru prawnego oświadczenia pozwanego z dnia 16 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy doszedł przy tym do przekonania, że o ile powierzenie obowiązków p.o. naczelnika można by ocenić w kategoriach polecenia z art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych, o tyle cofnięcie ich powierzenia, w stanie faktycznym ustalonym w sprawie, nie spełniało jakichkolwiek wymogów szeroko pojętego prawa pracy i w rezultacie pociągnęło za sobą natychmiastową degradację pracownika w hierarchii urzędu, a nadto obniżenie przysługującego mu wynagrodzenia. Sąd pierwszej instancji zauważył też, że art. 21 powołanej ustawy określa przesłanki przeniesienia w sposób zbliżony do art. 42 § 4 k.p. Powierzenie pracownikowi samorządowemu innej pracy ma być uzasadnione potrzebami pracodawcy samorządowego. Potrzeby te należy odnosić do wymogów związanych z funkcjonowaniem urzędu oraz racjonalnym wykorzystaniem kadr niezbędnych do realizacji zadań nałożonych na urząd. Potrzeby te mogą wynikać np. z nowych zadań, ich spiętrzenia czy zmian organizacyjnych. Potrzeba jednostki samorządowej przemawiająca za powierzeniem pracownikowi innej pracy powinna być konkretna i uzasadniona stanem faktycznym. Judykatura za taką potrzebę uznaje zaś rozwiązanie problemów wynikających z przywrócenia pracownika do pracy na mocy wyroku sądowego, bowiem pracodawca w wykonaniu wyroku przywracającego do pracy na poprzednich warunkach może powierzyć pracownikowi na podstawie art. 42 § 4 k.p., a także art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych, inną pracę niż określona w umowie o pracę, jeżeli wykonywanie pracy na stanowisku zajmowanym przez niego przed rozwiązaniem stosunku pracy nie jest możliwe z przyczyn organizacyjnych. Sąd Rejonowy podkreślił w związku z tym, że skoro pozwany zdecydował się wykonać orzeczenie sądu, powierzając

powódce stanowisko odpowiadające co do zasady zajmowanemu przed restytuowaniem stosunku pracy, to nie mógł powierzenia tego cofnąć bez zachowania chociażby procedury wypowiedzenia zmieniającego. Powierzając obowiązki p.o. naczelnika, pozwany w treści swojego oświadczenia w istocie nie podał, że ma ono charakter czasowy, ograniczony procedurą konkursową i jej rezultatem. Ostatecznie, decydując się na takie rozwiązanie, pozwany powinien być konsekwentny i w sytuacji ponownej zmiany treści stosunku pracy, i to na niekorzyść pracownika, zastosować co najmniej reguły z art. 42 k.p.

Podsumowując ten wątek, Sąd Rejonowy uznał zatem, iż oświadczenie z dnia 16 kwietnia 2013 r. było faktycznie wypowiedzeniem dotychczasowych warunków pracy i płacy, natomiast treść tego dokumentu nie pozostawiała wątpliwości, że pracodawca nie dochował wymogów przewidzianych w art. 42 k.p. Nie była to jednak okoliczność wystarczająca do uznania tegoż oświadczenia za bezskuteczne bądź do przywrócenia powódce dotychczasowych warunków zatrudnienia, gdyż powódka uchybiła w tym zakresie terminowi do wniesienia odwołania. Sąd Rejonowy ustalił zaś, że lektura akt sprawy IV Po .../13 nie budziła wątpliwości, że o możliwości kwestionowania czynności pozwanego z powołaniem się na regulację z art. 42 k.p. mowa była w pisemnych motywach orzeczenia wydanego w pierwszej instancji, a Sąd Okręgowy, uzasadniając swoje rozstrzygnięcie powołał ustalenia Sądu Rejonowego i prezentowane przez niego zapatrywania prawne. W kwestii wypowiedzenia zmieniającego nie czynił zaś jakichkolwiek ustaleń i nie eksponował żadnych poglądów. Mając to na uwadze, Sąd pierwszej instancji uznał, że powódka powzięła wiedzę na temat przysługujących środków odwoławczych w dacie otrzymania uzasadnienia orzeczenia Sądu Rejonowego w M.W., a nie orzeczenia Sądu rozpoznającego wniesione przez nią zażalenie. Skoro zaś pozew w niniejszej sprawie został wniesiony po upływie kilku miesięcy od zapoznania się z motywami rozstrzygnięcia Sądu pierwszej Instancji, to również wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania został złożony z opóźnieniem, a więc z uchybieniem terminowi z art. 265 § 2 k.p. Dlatego Sąd Rejonowy nie badał skuteczności wręzonego powódce wypowiedzenia zmieniającego.

W odniesieniu do roszczenia o wynagrodzenie Sąd pierwszej instancji

zaznaczył, z kolei, że termin do wniesienia odwołania nie dotyczy roszczeń pieniężnych zgłoszonych „przy okazji” kwestionowania czynności pracodawcy (poza odszkodowaniem). Jeśli zaś oświadczenie pozwanego z dnia 16 kwietnia 2013 r. w istocie stanowiło wypowiedzenie zmieniające warunki pracy i płacy powódki, to pracodawca, w myśl art. 42 § 1 k.p. w związku z art. 36 § 1 ust. 3 k.p., powinien zachować trzymiesięczny okres wypowiedzenia, a przed jego upływem zachować dotychczasowe wynagrodzenie pracownika. Sąd Rejonowy obliczył w związku z tym różnicę między kwotą wypłaconą powódce a należną (wobec obowiązku zachowania okresu wypowiedzenia) i ustalił, że stanowiła ona kwotę 7.356,00 zł (18.216,00 zł - 10.860,00 zł).

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 21 maja 2015 r., wydanym po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez obie strony postępowania, z apelacji powódki zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten tylko sposób, że obniżył obciążające ją koszty procesu z kwoty 2.160 zł do kwoty 790 zł, a ponadto oddalił apelację powódki w pozostałym zakresie i oddalił apelację pozwanego, znosząc między stronami koszty procesu za drugą instancję.

Sąd Okręgowy uznał, że w świetle prawidłowo ustalonego stanu faktycznego apelacje stron były bezzasadne, a prezentowane przez Sąd Rejonowy argumenty prawne rozstrzygnięcia i poglądy co do wykładni prawa materialnego w całości zasługiwały na aprobatę. Na uwzględnienie zasługiwały jedynie zarzuty powódki dotyczące wysokości kosztów procesu, którymi została ona obciążona wskutek niewłaściwego zastosowania podstawy prawnej.

Odnosząc się do apelacji powódki, Sąd Okręgowy stwierdził w pierwszej kolejności, że Sąd Rejonowy przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał rozważył i ocenił w granicach uprawnienia, jakie daje mu art. 233 § 1 k.p.c., jednocześnie granic tych nie przekraczając. W świetle dokonanych przez ten Sąd ustaleń, poczynając od pisma powódki z dnia 22 kwietnia 2013 r. kierowanego do pracodawcy, najpóźniej w dniu 24 lutego 2014 r. miała ona wiedzę o możliwości kwestionowania oświadczenia pozwanego złożonego w dniu 16 kwietnia 2013 r. przez odwołanie się od błędnego zastosowania regulacji z art. 42 k.p. Przy czym miał rację Sąd pierwszej instancji, przyjmując, że Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia w sprawie

IV Pz .../14 powołał ustalenia Sądu Rejonowego i prezentowane przez niego zapatrywania prawne. Zaś w kwestii wypowiedzenia zmieniającego nie czynił jakichkolwiek innych ustaleń i nie wyrażał nowych poglądów. Mając to na uwadze powyższe, a także uwzględniając wykształcenie powódki, jej status zawodowy i pełnione funkcje kierownicze w Starostwie Powiatowym w [...], doświadczenie w zakresie jej sytuacji prawnej nie tylko od dnia 11 kwietnia 2011 r. - czasu reorganizacji struktury zakładu pracy i likwidacji stanowiska naczelnika Wydziału [...], rodzaj środków prawnych chroniących prawa powódki jako pracownika, podejmowanych przez nią osobiście w czasie świadczenia pracy u pozwanego, trafność postrzegania rzeczywistości w znaczeniu jej prawnej sytuacji w obrębie stosunku pracy, Sąd Okręgowy stwierdził, że wiedzę na temat przysługujących środków odwoławczych powódka powzięła najpóźniej w dacie otrzymania uzasadnienia Sądu Rejonowego w M.W., a nie Sądu drugiej instancji rozpoznającego wniesione przez nią zażalenie. Pomimo formalnego braku pouczenia o charakterze i skutkach oświadczenia z dnia 16 kwietnia 2013 r. powódka zdawała sobie sprawę tego, jakie środki odwoławcze jej przysługują. W ustalonym stanie faktycznym sprawy powódka przekroczyła więc siedmiodniowy termin przewidziany w art. 264 § 2 k.p. Nie przedstawiła też dowodów potwierdzających brak jej winy jako pracownika w przekroczeniu terminu do wniesienia odwołania.

Powódka M.W. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 21 maja 2015 r., zaskarżając ten wyrok w części, to jest w punktach 1, 2 i 4, oraz zarzucając mu w zaskarżonym zakresie:

1) naruszenie prawa materialnego, to jest:

a) art. 264 § 1 k.p. w związku z art. 265 § 1 i 2 k.p. i w związku z art. 30 § 5 k.p., przez ich błędną wykładnię polegającą na niezasadnym przyjęciu, że powódka uchybiła terminowi do złożenia powództwa w sprawie o przywrócenie do pracy, gdyż najpóźniej w dniu 24 lutego 2014 r. posiadała „potencjalną, nieskonsumowaną wiedzę o możliwości kwestionowania oświadczenia pracodawcy z dnia 16 kwietnia 2013 r.”, gdyż ze względu na wykształcenie powódki, jej status zawodowy, pełnione funkcje kierownicze w Starostwie Powiatowym, doświadczenie w zakresie jej sytuacji prawnej, jak również rodzaj środków prawnych podejmowanych przez

powódkę w obrębie stosunku pracy, nie potrzebowała (zdaniem Sądu drugiej instancji) formalnego pouczenia o sposobie zaskarżenia czynności, ani pomocy profesjonalnego pełnomocnika do wyjaśnienia i pouczenia o przysługujących jej środkach zaskarżenia, tymczasem w świetle art. 30 § 5 k.p. prawidłowe (a więc jednoznaczne, jasne i pełne, a nadto wskazujące sposób i termin zaskarżenia) pouczenie pracownika jest obligatoryjne i stanowi jeden z niezbędnych elementów wypowiedzenia niezależnie od wykształcenia i doświadczenia procesowego pracownika, zaś brak takiego pouczenia powinien skutkować przywróceniem terminu do wniesienia odwołania do sądu pracy, przy czym Sąd drugiej instancji zupełnie pominął fakt błędnego poinformowania powódki przez pracodawcę w piśmie z dnia 29 kwietnia 2013 r., w wyniku którego powódka miała usprawiedliwione prawo przypuszczać, że nie przysługuje jej prawo zaskarżenia czynności z dnia 16 kwietnia 2013 r., a także okoliczność, że informacja zawarta w nieprawomocnym postanowieniu Sądu Rejonowego w M.W. z dnia 22 listopada 2013 r., sygn. akt IV Po .../13, o tym, że może żądać w drodze nowego powództwa dopuszczenia do pracy zgodnie z treścią istniejącego stosunku pracy, również nie odpowiadała warunkom prawidłowego pouczenia, gdyż nie wskazywała terminu ani sposobu zaskarżenia czynności pracodawcy;

b) art. 265 § 1 i 2 k.p., przez niewłaściwą wykładnię tychże przepisów wyrażającą się w błędnym przyjęciu, że na powódce ciążył obowiązek udowodnienia, że nie ponosi ona winy w uchybieniu terminu do wniesienia powództwa, przez uznanie, że powódka nie przedstawiła dowodów potwierdzających brak jej winy jako pracownika w przekroczeniu terminu do wniesienia odwołania, tymczasem w świetle naruszonego przepisu pracownik powinien jedynie uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające przywrócenie terminu, a nie je udowodnić ponad wszelką wątpliwość, co jest wyrazem zbyt rygorystycznego podejścia Sądu drugiej instancji do wykazywania przesłanek przywrócenia terminu, pozostającego w sprzeczności z utrwaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego; nadto błędna wykładnia tychże przepisów przez Sąd drugiej instancji polegała na sformułowaniu niezasadnego poglądu prawnego, jakoby powódka powzięła wiedzę o możliwości odwołania się do sądu pracy z nieprawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w M.W. z dnia 22 listopada

2013 r., sygn. akt IV Po .../13, podczas gdy postanowienie to (w chwili, gdy zdaniem Sądu drugiej instancji upływał powódce termin z art. 265 § 2 k.p.) nie było prawomocne, gdyż powódka złożyła na nie zażalenie, jak również postanowienie IV Po .../13 nie zawierało formalnego pouczenia powódki o przysługujących jej uprawnieniach, do czego obliuguje dyspozycja art. 30 § 5 k.p., a także:

2. naruszenie przepisów postępowania, mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, to jest:

a) art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 363 § 1 k.p.c. oraz w związku z art. 361 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., przez całkowicie bezzasadne uznanie, że z nieprawomocnego i zaskarżonego przez stronę postanowienia Sądu Rejonowego w M.W. z dnia 22 listopada 2013 r., IV Po .../13, można wywieść wiążące skutki dla sytuacji prawnej powódki, a w konsekwencji sformułowanie niezasadnego poglądu, iż powódka z chwilą zapoznania się z jego treścią uzyskała wiedzę o charakterze prawnym oświadczenia pracodawcy z dnia 16 kwietnia 2013 r., wobec czego termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do złożenia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę zaczął biec wobec powódki od dnia doręczenia wymienionego postanowienia, podczas gdy zgodnie z naruszonym przepisem moc wiążącą mają wyłącznie orzeczenia prawomocne, którego to przymiotu postanowienie Sądu Rejonowego w M.W. nie miało aż do chwili rozpatrzenia zażalenia przez Sąd Okręgowy w [...] i doręczenia postanowienia tego Sądu powódce w dniu 1 kwietnia 2014 r., przy czym okoliczności tej nie zmienia fakt, że Sąd drugiej instancji nie uczynił innych ustaleń i nie wyrażał nowych poglądów niż Sąd pierwszej instancji, gdyż sam fakt powielenia poglądów Sądu pierwszej instancji nie stanowi przesłanki prawomocności orzeczenia; przy czym powyższe naruszenie miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż na skutek przyjęcia błędnego stanowiska spowodowało nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji zarzutu naruszenia art. 64 § 1 k.p. w związku z art. 265 § 1 i 2 k.p., a w konsekwencji oddalenie apelacji i nieuwzględnienie wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania;

b) art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 366 k.p.c. oraz w związku z art. 361 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., przez bezzasadne rozszerzenie mocy wiążącej orzeczenia poza zakres merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie, podczas gdy zgodnie z

powołanymi przepisami prawa i w świetle utrwalonego i niebudzącego wątpliwości orzecznictwa moc wiążąca orzeczenia dotyczy związania sentencją, a nie uzasadnieniem wyroku innego sądu, tj. przesłankami faktycznymi i prawnymi przyjętymi za jego podstawę, gdyż zakresem prawomocności materialnej jest objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie jego przesłanki; w konsekwencji postanowienie Sądu Rejonowego w M.W. w sprawie IV Po .../13 w zakresie wyrażonego w tym orzeczeniu stanowiska odnośnie do charakteru oświadczenia pracodawcy z dnia 16 kwietnia 2013 r. nie ma mocy wiążącej, a wobec tego powódka nie mogła na jego podstawie uzyskać pełnej i wiążącej wiedzy o charakterze tegoż oświadczenia, wziąwszy pod uwagę w szczególności fakt uprzedniego wprowadzenia powódki w błąd przez pracodawcę w tym zakresie i kategoryczne podtrzymywanie swojego stanowiska w trakcie całego postępowania;

c) art. 171 k.p.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie w rozpatrywanej sprawie w sytuacji, gdy instytucja przywrócenia terminu wynikająca z art. 264 k.p. i art. 265 k.p., nie jest tożsama z tą, o której traktuje art. 168 i następne k.p.c., gdyż stanowi regulację odrębną, szczególną, a nadto wyłączną w stosunku do regulacji Kodeksu postępowania cywilnego, a zatem przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące uchybienia i przywracania terminu nie mają zastosowania w niniejszej sprawie, co miało wpływ na wynik niniejszej sprawy, gdyż skutkowało odrzuceniem wniosku o przywrócenie terminu jako spóźnionego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpatrywana w niniejszym postępowaniu skarga kasacyjna nie jest uzasadniona, gdyż zaskarżony tą skargą wyrok, mimo częściowo błędnego uzasadnienia, ostatecznie odpowiada prawu.

Wstępnie Sąd Najwyższy pragnie przypomnieć, że jak wynika z ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, w pełni zaaprobowanych przez Sąd Okręgowy, które z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. są wiążące dla Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym, do powierzenia skarżącej obowiązków naczelnika Wydziału [...] doszło w wykonaniu postanowienia Sądu Rejonowego w M.W. z dnia 31 stycznia 2013 r., wydanego w ramach egzekucji prawomocnego wyroku tego

Sądu z dnia 23 kwietnia 2012 r., przywracającego skarżącą do pracy w pozwanym na poprzednich warunkach pracy i płacy. Przy czym Sąd Rejonowy w postanowieniu z dnia 31 stycznia 2013 r. stwierdził, że wykonanie wyroku powinno polegać na chociażby czasowym powierzeniu skarżącej stanowiska naczelnika do czasu zakończenia ewentualnej procedury konkursowej związanej z jego obsadzeniem. Wcześniej natomiast pozwany poinformował skarżącą pismem z dnia 10 sierpnia 2012 r., że przywraca ją do pracy na poprzednich warunkach, jednakże w związku z nieistnieniem jej dotychczasowego stanowiska (naczelnika Wydziału [...]), na podstawie art. 21 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych, powierzył skarżącej wykonywanie czynności w Wydziale [...]. Następnie, pismem z dnia 18 października 2012 r., z powołaniem się na art. 23 ustawy o pracownikach samorządowych, przeniósł ją na stanowisko inspektora w Wydziale [...] z zachowaniem, przez okres 6 miesięcy, dotychczasowego wynagrodzenia. Z ustaleń tych wynika również, że kwestionowana w niniejszej sprawie decyzja pozwanego z dnia 16 kwietnia 2013 r., cofająca powierzenie skarżącej pełnienia obowiązków naczelnika Wydziału [...], została spowodowana zakończeniem konkursowej procedury obsadzania tego stanowiska, w której skarżąca nie uczestniczyła, a konsekwencją owej decyzji było polecenie podjęcia przez skarżącą obowiązków wynikających z przeniesienia dokonanego wobec niej w dniu 18 października 2012 r.

Zdaniem Sądu Najwyższego, mają rację Sądy *meriti*, przyjmując, że podstawę prawną powierzenia skarżącej pełnienia obowiązków naczelnika Wydziału [...] stanowił art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych. Zgodnie z jego treścią, jeżeli wymagają tego potrzeby jednostki, pracownikowi samorządowemu można powierzyć, na okres do 3 miesięcy w roku kalendarzowym, wykonywanie innej pracy niż określona w umowie o pracę, zgodnej z jego kwalifikacjami. W okresie tym przysługuje pracownikowi wynagrodzenie stosowne do wykonywanej pracy, lecz nie niższe od dotychczasowego. Wymaga podkreślenia, że powierzenie pracownikowi samorządowemu innej pracy jest – w rozumieniu powołanego przepisu – samodzielną instytucją prawa samorządowego (urzędniczego), podobnie, jak przewidziana w art. 23 powołanej ustawy instytucja definitywnego przeniesienia

urzędnika na inne stanowisko (na temat tej regulacji por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 października 2014 r., I PK 36/14, LEX nr 1537264; z dnia 20 stycznia 2015 r., I PK 149/14, OSNP 2016 nr 9, poz. 115; z dnia 16 kwietnia 2015 r., I PK 217/14, OSNP 2017 nr 2, poz. 17). Artykuł 21 ustawy o pracownikach samorządowych przewiduje możliwość jednostronnej, czasowej zmiany treści stosunku pracy w zakresie stanowiska pracy, która – analogicznie jak przeniesienie na podstawie art. 23 – nie jest oświadczeniem woli, lecz poleceniem (służbowym) dotyczącym pracy w ramach sprawowanego przez pracodawcę władztwa kierowniczego nad organizacją i przebiegiem procesu pracy. Przesłanką zastosowania instytucji przewidzianej w tym przepisie są „potrzeby jednostki”, których ocena istnienia należy do pracodawcy. Powierzenie pracownikowi samorządowemu innej pracy, nieprzewidzianej w umowie o pracę, na podstawie komentowanego artykułu, ma charakter czasowy. Nie może ono trwać w sumie dłużej niż 3 miesiące w roku kalendarzowym. W skrajnym przypadku okres wykonywania pracy na innym stanowisku może trwać nieprzerwanie przez 6 miesięcy (3 ostatnie miesiące jednego roku i 3 pierwsze roku kolejnego). Warunkiem czasowego powierzenia pracy innej niż określona w umowie o pracę jest to, aby pracownik posiadał kwalifikacje do jej wykonywania. W okresie pracy na nowym stanowisku pracownikowi przysługuje wynagrodzenie stosowne do wykonywanej pracy, lecz nie niższe od dotychczasowego. Podobnie jak w art. 23 ustawy o pracownikach samorządowych, art. 21 tej ustawy nie zawiera regulacji, która określałaby przedział czasu zbliżony do okresu wypowiedzenia, po upływie którego miałyby obowiązywać nowe warunki zatrudnienia. Czasowe powierzenie pracownikowi innej pracy staje się więc skuteczne z dniem określonym w decyzji pracodawcy.

Należy dodać, że wprawdzie, zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych, w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu pracy, ale oznacza to tylko tyle, że przesłanką stosowania przepisów Kodeksu pracy do stosunków pracy pracowników samorządowych jest brak uregulowania danej kwestii w przewidzianej dla nich pragmatyce służbowej. Przewidziane w art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych czasowe powierzenie pracownikowi samorządowemu innej pracy jest jednak instytucją

wyczerpująco uregulowaną w tej ustawie. Dlatego należy uznać, że jest instytucją szczególną i odrębną od będącej jej odpowiednikiem w Kodeksie pracy instytucji czasowego powierzenia innej pracy instytucji uregulowanej w art. 42 § 4 k.p., a zwłaszcza od uregulowanej w art. 42 § 1 – 3 k.p. instytucji wypowiedzenia zmieniającego. W rezultacie nie ma żadnych podstaw do uzupełniającego, odpowiedniego stosowania w tym zakresie Kodeksu pracy, w szczególności zaś (jak uczyniły to Sądy *meriti*) przewidzianej w nim „procedury wypowiedzenia zmieniającego”, a w konsekwencji tego konieczności zachowania odpowiedniego okresu wypowiedzenia, tak w przypadku powierzenia pracownikowi innej pracy, jak i w przypadku cofnięcia tego powierzenia, które nie może być przecież traktowane inaczej niż możliwe w każdym czasie odwołanie polecenia służbowego.

Niezależnie od powyższych stwierdzeń, wypada stanowczo podkreślić, że ewidentne podobieństwo regulacji art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych do art. 42 § 4 k.p. karze uwzględnić przy wykładni pierwszego z wymienionych przepisów ugruntowane poglądy judykatury (które Sądy obu instancji pominęły w swych rozważaniach), zgodnie z którymi powierzenie innej pracy na podstawie art. 42 § 4 k.p. również nie stanowi oświadczenia woli, lecz jest dokonywane przez wydanie polecenia (por. przykładowo uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 8 sierpnia 1979 r., I PR 55/79, OSNCP 1980 nr 2, poz. 30 i z dnia 25 lipca 2003 r., I PK 269/02, OSNP 2004 nr 16, poz. 280), do powierzenia tego nie mają zastosowania przepisy o wypowiedzaniu umowy o pracę, nie musi być ono dokonane na piśmie ani zawierać uzasadnienia, nie wymaga uprzedniej konsultacji ze związkami zawodowymi, a pracodawca nie ma obowiązku informowania pracownika o możliwości odwołania do sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r., III PK 138/13, LEX nr 1504877).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy stoi zatem na stanowisku, że pozwany miał, wynikające z omawianej regulacji (art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych), uprawnienie do bezzwłocznego czasowego powierzenia skarżącej obowiązków naczelnika Wydziału [...] oraz że regulacja ta dawała mu także prawo do natychmiastowego odwołania owego powierzenia bez zachowania jakiegokolwiek okresu wypowiedzenia. Powódka nie mogła więc skutecznie domagać się przywrócenia jej

do pracy na poprzednim stanowisku naczelnika wydziału oraz wynagrodzenia za okres wykonywania pracy na innych warunkach niż wynikające z umowy o pracę, zwłaszcza że wcześniej pozwany skutecznie i prawidłowo (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2017 r., I PK 346/16) przeniósł ją, na podstawie art. 23 ustawy o pracownikach samorządowych, na stanowisko, na którym miała wykonywać pracę po odwołaniu powierzenia jej pełnienia obowiązków naczelnika Wydziału [...]. Podejmując decyzję z dnia 18 października 2012 r. o przeniesieniu skarżącej na stanowisko inspektora w Wydziale [...], pozwany definitywnie zmienił zaś warunki pracy i płacy skarżącej, z tym jedynie zastrzeżeniem, że zachował jej przez okres 6 miesięcy dotychczasowe wynagrodzenie. Tym samym, punktem odniesienia dla decyzji o czasowym powierzeniu skarżącej obowiązków naczelnika Wydziału [...] było stanowisko określone w decyzji z dnia 18 października 2012 r.

Kierując się przedstawioną wyżej argumentacją, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że kwestionowane w rozpatrywanej skardze kasacyjnej rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku odpowiadało prawu. Równocześnie Sąd Najwyższy zauważył, że ocena działań pozwanego podjętych w stosunku do skarżącej z całą pewnością nie wymagała zastosowania w sprawie art. 264 § 1 k.p. oraz art. 265 § 1 i 2 k.p. Dlatego za trafne, choć pozostające bez wpływu na wynik sprawy, Sąd Najwyższy uznał sformułowane w rozpatrywanej skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia tych przepisów, jednakże nie przez ich błędną wykładnię, lecz przez nieuzasadnione zastosowanie do stanu faktycznego niniejszej sprawy. Nie był natomiast zasadny towarzyszący tym zarzutom zarzut naruszenia art. 30 § 5 k.p., albowiem decyzja pozwanego z dnia 15 kwietnia 2013 r., z przyczyn wcześniej podniesionych, nie była z całą pewnością oświadczeniem o wypowiedzeniu skarżącej warunków pracy i płacy, w związku z czym nie musiała zawierać pouczenia o prawie odwołania do sądu pracy.

Zasadny, ale – wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej – z tych samych przyczyn pozostający bez wpływu na wynik sprawy był z kolei zarzut naruszenia art. 171 k.p.c.

Całkowicie nieuprawnione były natomiast pozostałe zarzuty naruszenia przepisów postępowania (art. 365 § 1 k.p.c. i art. 366 k.p.c. w związku z art. 363 § 1 k.p.c., art. 361 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.). Argumentacja zawarta w uzasadnieniach

postanowień: Sądu Rejonowego w M.W. z dnia 22 listopada 2013 r. oraz Sądu Okręgowego w [...] z dnia 5 marca 2014 r. nie została bowiem w żadnym razie potraktowana przez Sądy *meriti* w niniejszej sprawie jako wywołująca skutki wiążące dla sytuacji prawnej skarżącej, lecz wyłącznie jako źródło istotnych dla niej informacji na temat charakteru czynności dokonanych przez pozwanego, a w konsekwencji jako okoliczność przydatna dla oceny dochowania bądź niedochowania przez skarżącą terminu z art. 264 § 1 k.p. oraz możliwości jego ewentualnego przywrócenia na podstawie art. 265 § 1 i 2 k.p. Co już wcześniej zostało jednak podniesione, rozważania Sądów *meriti* w tym zakresie były zupełnie nieprzydatne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.